

DOI 10.31651/2524-2660-2022-1-152-158

ORCID 0000-0002-7922-7317

БИНДИНА Тетяна Владиславівна

спеціаліст вищої категорії, старший учитель,
Черкаська спеціалізована школа I-III ступенів № 13
e-mail: byndinat@cherkasy-school13.ukr.education

ORCID 0000-0002-6630-7692

КОСТЕНКО Ольга Костянтинівна

спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист,
Черкаська спеціалізована школа I-III ступенів № 13
e-mail: kostenkoolg@cherkasy-school13.ukr.education

УДК 373.3.091.31-027.21:81'373(045)

**РОЛЬ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ ІЗ ЛЕКСИКОЛОГІЇ У ЗБАГАЧЕННІ МОВЛЕННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Обґрунтовано роль теоретичних знань із лексикології у збагаченні словника мовлення молодших школярів в умовах компетентнісного підходу до навчання. Запропоновано практичні вправи для засвоєння нової лексики та збагачення словника учнів. Визначено належність слів до певної лексичної категорії та способи їх розрізнення; застосування питомих українських слів.

Ключові слова: *слово; словник; мовлення; лексика; лексикологія*

Постановка проблеми. Аналіз останніх публікацій. Робота над вивченням лексичного матеріалу в початкових класах має велике загальноосвітнє і практичне значення. «Нагальна потреба в цьому зумовлена тотальним засміченням рідної мови самими ж її носіями. Окрім загальнонавчаних слів і висловів, є ще правдива мова,

яку, на превеликий жаль, забуваємо, залишаємо на сторінках словників, книжок чи за лаштунками театральних вистав та кінострічок. А тому применшуємо її вагу, трактуючи споконвіку вживану живу народну мову як щось застаріле, архаїчне, діалектичне, та й загалом нікому не потрібне. А відтак в'яне мова. Тож де воно наше, українське, Слово?!», ставить запитання Тарас Береза у передмові до «Словника вишуканої української мови».

Лексикологія розширює знання учнів про мову, ознайомлює з одиницею мови – словом, є головним джерелом збагачення словника учнів; розвиває увагу учнів до значення й уживання слів у власному мовленні, виховує потребу в доборі необхідного слова для точного висловлювання думки, розвиває чуття мови; виховує інтерес до мови в цілому.

Лексикологія є наукою не про окремі слова, а про лексичну систему мови в цілому. Зважаючи на те, що сучасна методика особливу увагу приділяє практичній спрямованості навчання лексики, удосконаленню комунікативних умінь і навичок на основі вже засвоєних лексичних понять, слова вивчаються з точки зору:

- їх смислового значення;
- місця в загальній системі лексики;
- походження;
- вживаності;
- сфери застосування в процесі спілкування;
- їх експресивно-стилістичного характеру.

Як розділ науки, лексикологія має свій об'єкт дослідження і володіє своєю системою понять, що тісно пов'язані з граматичними, фонетичними й словотвірними формами і значенням. А відтак, вивчати лексикологію необхідно одночасно з іншими науками, розділами про мову, щоб учні засвоїли мову як систему знань, тобто, вивчаючи лексику, школярі знайомляться із системою понять на рівні лексики, усвідомлюють зв'язки між лексикою і граматикою, орфографією, стилістикою [1].

Засвоєння теоретичних основ української лексики забезпечує систематичне здійснення нормативно-практичного аспекту – формування в учнів вмінь застосовувати лексичні шари в різних ситуаціях спілкування й удосконалювати власне мовлення.

У початкових класах лексикологія як самостійний розділ науки про мову не вивчається. Учні засвоюють лише деякі відомості про лексику (практично ознайомлюються з прямим і переносним значенням слів, багатозначністю, омонімією, синонімією й антонімією в розділі «Слово»).

Мета: проаналізувати систему понять на рівні лексикології та визначити основні

шляхи збагачення словникового запасу молодших школярів.

Матеріали і методи дослідження. Розвиток умінь сприймати й аналізувати усну інформацію здійснюється на матеріалі елементів мовного потоку (звуків, складів, слів, словосполучень, речень), текстів та інструкцій щодо виконання навчальних дій [2, с. 12].

Слово є основною функціонально-структурною одиницею мови [3].

Слово – це основна, базова одиниця мови, яка служить для називання предметів, властивостей, дій і процесів. У словах реалізуються наші думки й почуття. Зі словами пов'язані всі інші одиниці мови. Всю сукупність слів у мові та всю сукупність значень, які закріпились за словами в процесі багатовікового користування мовою прийнято називати терміном *лексика*. Під поняттям «сукупність усіх слів» треба розуміти не просто суму їх, а струнку і складну систему лексичних одиниць мови, в їхніх взаємозв'язках і залежностях, що виявляється в процесі мовлення. А реальний зміст слова, те, що слово називає і що закріплене традицією у свідомості мовців називають *лексичним значенням* [4].

Лексичне значення слова – це співвіднесеність слова предметами, явищами, процесами реальної дійсності, закріплена у свідомості народу. Лексичне значення властиве повнозначним словам, індивідуальне для кожного слова. Основою лексичного значення є поняття. *Поняття* – узагальнене відображення у свідомості властивостей предметів і явищ дійсності. Одне лексичне значення може передаватися не лише словом, а й стійким словосполученням, висловом [5].

Лексика формує неповторну «мовну картину світу», що в різних мовах має свою специфіку [6, с. 291].

Розділ науки про мову, який вивчає лексику, тобто словниковий склад мови й слово як його основну одиницю називають *лексикологією*.

Лексикологія розглядає словниковий склад мови в таких аспектах:

- лексика споконвічна (питома, незапозичена) і лексика запозичена;
- загальнонавчана і професійна;
- нейтральна і стилістично-зabarвлена;
- активна і пасивна;
- нова і застаріла тощо.

У лексикології вивчаються *однозначні й багатозначні слова, омоніми, пароніми, синоніми, антоніми, діалектизми й жаргонізми*.

Зі словом як одиницею мовлення учні мають справу з перших днів свого навчання у школі. В період навчання грамоти

вчитель пояснює першокласникам значення окремих слів, практично (без уживання термінів) учні спостерігають явища омонімії (*коса, лист*), багатозначності (*іде, дзвоник*), синонімії (*їде, поспішає, біжить*) та антонімії (*великий – малий*). Учні привчають стежити за власним мовленням, доречно вживати слова [5].

Кожний народ бачить світ по-своєму, через призму рідної мови. Система понять, усвідомлена народом і закріплена в значеннях слів, має свої особливості. Так, у мові є слова, що мають тільки одне лексичне значення. Інших лексичних значень ці слова не мають. Вони *однозначні*. Однозначні слова мають чітко виражену співвіднесеність, одне стійке значення, що не залежить від контексту (словесного оточення). Вони здатні називати тільки одне якість поняття, одне явище дійсності, одну ознаку тощо.

До прикладу:

- назви людей за різними ознаками (*школяр, менеджер, сусід, киянин*);
- назви страв (*борщ, галушки, вареники*);
- назви окремих різновидів рослин і тварин (*настуриця, дуб, медуза, пінгвін, елот*);
- терміни (*іменник, присудок, біологія*);
- деякі найменування тканин (*вельвет, гіпюр, нейлон*);
- назви деталей механізмів (*гайка, запобіжник, шуруп*);
- окремі назви будівельних матеріалів (*асфальтобетон, керамзит, піноскло*);
- назви місяців і днів (*березень, неділя*) тощо.

Крім однозначних, у мові є слова *багатозначні* [4]. Це слова, що мають у контексті кілька значень. Багатозначними є більшість слів сучасної української мови. Це такі слова, що, залежно від контексту, можуть мати кілька значень (прямих і переносних). Наприклад, слово *легкий* може означати вагу (*легкий пух*), міру навантаженості (*легкий день*), характер складності задачі (*легка задача*). Люди називають тим самим словом інше явище, коли воно виконує спільні функціональні або набуває якісних ознак з предметами чи явищами, вже пізнаними і названими раніше (*рукав сорочки і рукав річки*). Не у всіх словах однакова тенденція до багатозначності. Як відомо, у власних назвах, термінах багатозначності майже немає. Не властива вона також іншомовним словам.

Робота над вивченням багатозначності слів передбачає:

- усвідомлення учнями того, що слово може мати не одне, а кілька значень;
- точність уживання багатозначних слів у мовленні [5, с. 70].

До прикладу, значення слова *рясний* [7, с. 26–27].

- Густий листями.
- Щедрий плодами.
- З багатьма складками (про одяг).
- Плідний на що-небудь.
- Пишно вбраний (про людей).
- Дуже яскравий, кольористий.

Поміркуйте, що краще для мови: коли є слова багатозначні чи коли усі слова були однозначними.

До прикладу, творча робота, а саме: складання речень із багатозначними словами.

– Замок взяли штурмом. Замок відкрила Оля.

– На аркуші зображено нотний ключ. Я маю ключ від квартири.

– Учителька дала Олегові ручку. Ручка Марійки була теплою.

Омоніми – слова, які мають однаковий звуковий склад, але різні за лексичним значенням [4]. Омоніми утворюються внаслідок випадкового збігу звучання слів і внаслідок певного розходження значень багатозначного слова, коли зв'язки між значеннями практично втрачені [6].

Із словами-омонімами учні практично знайомляться ще в період навчання грамоти (*ключ, лист та інші*). У наступних класах учні продовжують спостерігати за новими для них словами-омонімами (без термінів). Робота над вивченням омонімів має на меті:

- усвідомлення учнями того, що окремі слова, які однаково звучать, мають різне значення;
- точне вживання однозвучних слів у мовленні.

Ознайомлення учнів із словами, які однаково звучать, але мають різне значення, починається в період навчання грамоти. Називаючи зображені предмети одним і тим же словом (*коса, лист, котихи*), діти переконуються в тому, що різні предмети можуть мати однакову назву.

Щоб розширити уявлення школярів початкових класів про явище омонімії, вчитель може запропонувати їм скласти словосполучення чи речення за малюнками із зображенням різних предметів, назви яких звучать однаково, скласти словосполучення і речення із певними словами, показавши при цьому, що значення слів різне. Під час вивчення кореня слів учитель звертає увагу на корені-омоніми, коли пропонує для аналізу за будовою слова типу *вода і водити, гора і горе* тощо. Подібні вправи готують учнів до вивчення омонімії в середніх класах [5, с. 70].

До прикладу [7], знайдіть у вірші омоніми:

Зухвалий потік
 Навесні малий потік
 Стрімголов униз потік.
 Ось пройду, – шумить, – між гір'я, –
 Затопаю усе міжгір'я.
 Через поле і долину
 До людських осель долину!.-
 Але тут усе розтало,
 І зухвальця враз не стало.

В.Плахотников

Пароніми – це слова подібні між собою за звучанням і написанням, але різні за значенням. У вузькому розумінні цього терміна це схожі спільнокореневі слова [4, с. 107–123].

До прикладу

- Ефективний (результативний) – ефектний (показний, виразний).
- Музикальний (той, хто має здатність сприймати музику) – музикальний слух.
- Музичний (той, що стосується музики) – музична школа.
- Економний (ощадливий) – економічний (те, що стосується економіки).
- Будівельник (людина, яка має будівельну спеціальність).
- Будівник (узагальнена назва для людини, яка бере участь).

У широкому розумінні пароніми – це будь-які схожі за формою слова: *компанія – кампанія, варта – вахта, мимохіть – мимохідь, боцман – лоцман*.

Антоніми – це слова з протилежним лексичним значенням [4]. Антоніми допомагають яскравіше, повніше й експресивніше передавати думки. Вони дають можливість контрастно характеризувати предмети, явища тощо. Особливо широко користуються антонімами майстри художнього слова, використовують в усній народній творчості [3].

За програмою учні початкових класів повинні навчитися зіставляти слова, протилежні за значенням, і розуміти їх, здійснювати спостереження за роллю антонімів у реченні, використовувати антоніми у своєму мовленні.

У роботі з антонімами використовуються такі види вправ:

- виділення з речення чи тексту слів з протилежним значенням (антонімів) і групування антонімів парами;
- добір антонімів до поданих слів;
- заміна в тексті виділених слів антонімами;
- дописування речень словами, які мають антонімічний зміст;
- складання речень з антонімами.

Ознайомлення дітей зі словами протилежного значення починається з організації спостереження за вжитими в реченні антонімами. Спостереження за вживанням

антонімів у прислів'ях можна організувати на уроках читання.

Важливо показати дітям, що антонімами можуть бути тільки ті слова, які належать до однієї і тієї ж частини мови. З цією метою вчитель пропонує дітям дописати з довідки антоніми до поданих слів: *високий, шум, низько, сміятися, плач*. (Довідка: *тиша, високо, низький, сміх, плакати*.)

Важливо виробити в учнів уміння вживати антоніми у своєму мовленні [5].

До прикладу, знайти слова з протилежним значенням у прислів'ях:

- Незнайко на печі лежить, а Знайко по дорозі біжить.
- Не святі горшки ліплять, а такі ж грішні люди, як ми.
- Науки ні вода не затопить, ні вогонь не спалить.
- Вчення світ, а невчення – тьма.
- Учений іде, а неук слідом спотикається.
- Від маленької іскри може загорітися великий ліс.
- Для щастя свого народу не страшно у вогонь і в воду.

До прикладу, редагування тексту

Легкі білі хмари пливли по небу. Лагідний вітер гойдав гілля дерев. Перші листочки радісно тріпотіли од вітру. Настала сонячна весна.

– Подумайте, як треба змінити виділені слова, щоб описати пізню осінь. На картках записи:

... хмари пливли по небу. ... вітер гойдав гілля дерев. ... листочки ... тріпотіли од вітру. Настала

Слова для довідок: важкі сірі, сердитий, останні, сумно, похмура осінь [8].

Синоніми – це слова, що мають близьке чи однакове лексичне значення, але різний звуковий склад [4]. Уміле використання синонімів робить мовлення багатшим, емоційно-насиченим, досконалішим. Називаючи одне і те є явище об'єктивної дійсності, синоніми виражають додаткові смислові відтінки і тим самим допомагають глибше розкрити відповідне поняття. Наприклад, до слова *плакати*, що виражає основне поняття «проливати сльози», синоніми: *голосити, ридати, ревети, рюмсати, хлипати*.

Робота над синонімами допомагає учням тонше сприймати слово, бачити в ньому, крім основного значення, ще й різні смислові та експресивні відтінки, а відтак бути точнішими у слововживанні.

У процесі роботи над синонімами вчитель має сформулювати у дітей уміння:

- розрізняти в мовленні близькі за значенням слова;
- добирати синоніми;
- замінювати в тексті те чи інше слово відповідним синонімом;

– самостійно вживати в готовому тексті дібране за смыслом синонімічне слово;

– самостійно вибирати із свого лексичного запасу найбільш влучний для висловлення власної думки синонім [5].

До прикладу, дібрати найбільш доцільні синоніми із дужок [7].

1. Весна (прийшла, прилинула) так якось несподівано!

2. Зима стояла (міцно, твердо) до пори.

3. Вітри (війнули, дихнули) з півдня.

4. І тоді вона (немов, неначе) у Ворсклу зїхала з гори.

(За Л.Костенко)

До прикладу, утворити синонімічні пари.

Дорога, алфавіт, майдан, бажати, думати, оборонець.

(Шлях, азбука, площа, хотіти, міркувати, захисник).

Під час опрацювання матеріалу необхідно пропонувати учням запитання і завдання, що передбачають відтворення основного змісту вправи, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо. Система завдань за змістом має спонукати учнів відповідати на запитання, ставити запитання, вибирати необхідну або цікаву інформацію та пояснювати свій вибір.

Результати та їх обговорення. Лексична система української мови весь час розвивається. Однак її основне ядро характеризується стійкістю. Використання таких слів нічим не обмежене. Називаються такі слова *загальноживаними*. Вони є базою для утворення найрізноманітніших слів, і можливості розширення словника української мови практично невичерпні. Так, від слова *сніг* утворилося багато простих і складних слів: *сніговий, снігур, сніжний, сніжка, сніжинка, сніжиночка, сніжити, сніжок, сніговик, сніговій, снігоочищення, снігопад, снігоподібний, снігоприбиральний, снігоприбирач, снігорозорювач, снігоступ, сніготанення тощо* [3, с. 117–133].

Джерело поповнення словника учнів – навколишнє середовище, в якому вони перебувають: мова батьків, учителів, товаришів, мова творів художньої літератури, кінофільмів, мультфільмів, телепередач тощо. Але позитивним і надійним джерелом збагачення словника учнів повинна стати цілеспрямована робота вчителя, в арсеналі якого є твори художньої літератури, тексти підручників, спеціально розроблені лексичні вправи.

Лексичне значення слова можна дізнатися з тлумачного словника. Надзвичайно важливим концептуальним положенням сучасної лексикології є погляд на слово як елемент лексичної системи української мови. Слова існують не в ізоляції одне від одного, а перебувають у різноманітних

асоціативно-смыслових (синонімічні, антонімічні, споріднені, тематичні, лексико-семантичні тощо) відношеннях. На основі цих зв'язків навколо певного слова утворюється семантичне поле.

До прикладу, слово *добрий* має такі відношення з іншими одиницями лексичної системи:

– лексико-семантичні: *чуйний, лагідний, веселий;*

– споріднені: *добрішати, доброта, добренький, добре, добряк, предобрий;*

– антонімічні: *злий;*

– синонімічні: *чуйний, гуманний, лагідний;*

Семантичне поле слів може бути різним за повнотою.

Оскільки в шкільному курсі рідної мови поняття «системні відношення» і «лексична парадигма» не розглядаються, системно-лексичний підхід до слова виробляється в учнів суто практично. Так, молодші школярі в розділі «Слово» знайомляться з окремими елементами лексичної парадигми, а саме – із синонімами, антонімами, омонімами, зі спільнокореновими словами, з лексико-семантичними та тематичними групами слів. Численні вправи, пропонувані сучасними підручниками, допомагають учням усвідомити системність у лексиці української мови.

Надзвичайно важливо в процесі опрацювання елементів лексикології в початковій школі передбачити розкриття сполучваності слів, її особливостей у різних функціональних контекстах. Це сприятиме не тільки глибшому розумінню учнями лексичних явищ, але й виробленню в них умінь правильно вживати слова у власному мовленні [9].

Здобувачі освіти усвідомлюють, що вивчає лексикологія, визначають належність слів до певної лексичної категорії; пояснюють (у нескладних випадках) значення відомих слів, значення прислів'їв, приказок; добирають з-поміж синонімів, антонімів найбільш відповідні контексту, вживають слова в переносному значенні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вивчення лексики забезпечить:

– збагачення словника учнів, тобто засвоєння нових, невідомих їм раніше слів чи нових значень відомих слів;

– уточнення словника, тобто введення окремих слів у контекст, зіставлення близьких або протилежних за значенням слів, засвоєння багатозначних та емоційно забарвлених слів;

– активізацію словника, тобто перенесення якомога більшої кількості слів із пасивного словника активний;

– усунення нелітературних слів: діалектизмів, жаргонізмів, просторічних і знижених за значенням слів;

– інтеграцію між дисциплінами, вміння опиратися на вже набуті знання і навички з різних сфер;

– критичне мислення, краще розуміння, засвоєння та застосування загальних понять, толерантне ставитися до різних цінностей і поглядів, здатність приймати рішення, оцінювати інформацію та виконувати нові завдання.

Список бібліографічних посилань

1. Особливості вивчення лексикології. Пентиліук М.І., Караман С.О., Караман О.В., Горошкіна О.М., Бакум З.П., Барахтян М.М., Гайдаєнко І.В., Галетова А.Г., Коршун Т.В., Нікітіна А.В., Окуневич Т.Г., Решетилова О.М. *Методика навчання української мови в чередних освітніх закладах* / За ред. М.І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2004. С. 172–184. URL: https://filologukraine.ucoz.ua/publ/metodika/mova/osoblivosti_vivchennja_leksikologiji/5-1-0-277.
2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році: Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 22.09.2021 № 1/9-482. 146 с. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/846/84653/1_Lyst_MON_22_09_2021_1_9-482.pdf.
3. Плющ М.Я., Бевзенко С.П., Грипас Н.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: підручник. За ред. Н.Я. Плющ. 4-ге вид., стер. Київ: Вища школа, 2003. 430 с.
4. Українська мова. Українська література Київ: КАЗКА, 2009. 864 с. (Серія: «Новий довідник»).
5. Хворостяний І.Г. Українська мова: лайфхаки. Харків: Ранок, 2019. 288 с. (Серія «ЗНО без зайвої напруги»).
6. Зубков М.Г. Українська мова: Універсальний довідник. Харків: Школа, 2004. 496 с.
7. Неживий О.І., Ужченко В.Д. Дидактичний матеріал з народознавства на уроках української мови. 2-ге вид. Київ: Освіта, 1995. 287 с.
8. Бакляк Н.В. Урок української мови. 4 клас. «Слово. Лексичне значення слова». Урок-UA: Освітній портал. URL: <https://urok-ua.com/urok-ukrayinskoyi-movi-4-klas-slovo-leksichne-znachennya-slova>
9. 1. Слово. Значення слова. МІЙКЛАС. URL: <https://miyklas.com.ua/p/ukrayinska-mova-nush/4-klas/slovo-327121/znachennia-slova-327252/re-3f58c67b-15ea-4058-924b-6948b58b29b6>

10. Методика опрацювання елементів лексики. Робота над засвоєнням лексичного значення слова. Види вправ з лексики. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. *Методика викладання української мови: навч. посіб. 2-ге вид., допрац. та доповн.* Тернопіль: Астон, 2010. 287 с.

References

1. Features of the study of lexicology. Pentilyuk, M.I., Karaman, S.O., Karaman, O.V., Goroshkina, O.M., Bakum, Z.P., Barakhtyan, M.M., Gaidenko, I.V., Galetova, A.G., Korshun, T.V., Nikitina, A.V., Okunevich, T.G., Reshetilova, O.M. (2004). *Methods of teaching the Ukrainian language in secondary schools*. In E. Pentilyuk (Ed.). Kyiv: Lenvit. 172–184. Retrieved from https://filologukraine.ucoz.ua/publ/metodika/mova/osoblivosti_vivchennja_leksiko_logiji/5-1-0-277.
2. Instructional and methodological recommendations for teaching subjects in general secondary education institutions in the 2021/2022 academic year: Appendix to the letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 22.09.2021 № 1 / 9-482. 146 p. Retrieved from https://osvita.ua/doc/files/news/846/84653/1_Lyst_MON_22_09_2021_1_9-482.pdf.
3. Plyushch, M.Ya., Bevzenko, S.P., Gripas, N.Ya. etc. (2003). *Modern Ukrainian literary language: textbook*. For the order. N.Ya. Ivy. 4th edition, stereotypical. Kyiv: Higher School. 430 p.
4. Ukrainian language. Ukrainian literature (2009). Kyiv: KAZKA. 864 p. (Series: “New reference book”)
5. Hovorostyany, I.G. (2019). *Ukrainian language: life hacks*. Kharkiv: Ranok. 288 p. (External Sloppy Assessment Series without Excessive Stress).
6. Zubkov, M.H. (2004). *Ukrainian language: Universal reference book*. Kharkiv: Shkola. 496 p.
7. Nezhyvyi, O.I., Uzhchenko, V.D. (1995). *Didactic material on ethnography in Ukrainian language lessons*. 2-nd ed. Kyiv: Education. 287 p.
8. Baklyak, N.V. (2021). *Ukrainian language lesson. 4th grade. "Word. The lexical meaning of the word. Lesson-UA: Educational portal*. Retrieved from <https://urok-ua.com/urok-ukrayinskoyi-movi-4-klas-slovo-leksichne-znachennya-slova>
9. 1. The word. The meaning of the word. MYCLASS. Retrieved from <https://miyklas.com.ua/p/ukrayinska-mova-nush/4-klas/slovo-327121/znachennia-slova-327252/re-3f58c67b-15ea-4058-924b-6948b58b29b6>
10. *Methods of processing vocabulary elements. Work on mastering the lexical meaning of the word. Types of vocabulary exercises*. Koval, G.P., Derkach, N.I., Naumchuk, M.M. (2010). *Methods of teaching the Ukrainian language: a textbook*. 2nd edit., revised and supplem. Ternopil: Aston. 287 p.

BYNDINA Tetiana

specialist of the highest category, senior teacher,
Cherkasy specialized school of I-III degrees № 13

KOSTENKO Olga

specialist of the highest category, teacher-methodologist,
Cherkasy specialized school of I-III degrees № 13

THE ROLE OF THEORETICAL KNOWLEDGE OF LEXICOLOGY IN THE ENRICHMENT OF SPEECH OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Summary. Introduction. Theoretical and practical material on lexicology has been studied, such as unambiguous and polysemous words, homonyms, paronyms, synonyms, antonyms and methods of their distinction and application to enrich the vocabulary of speech of primary school students.

Purpose. To analyze the system of concepts at the level of lexicology and identify the main ways to enrich the vocabulary of primary school students.

Methods. Practical study of lexicology simultaneously with other sciences, sections on language, so that stu-

dents could learn the language as a system of knowledge, understand the connections between vocabulary and grammar, spelling; formation of students' competence in the use of lexical units in different situations of communication and improvement of their speech.

Results. The study of vocabulary expands students' knowledge of the language, develops pupils' attention to the meaning and use of words in their speech, the need to choose the right word for accurate expression of thought. Students are aware of what lexicology studies, determine the belonging of words to a certain lexical category; ex-

plain (in simple cases) the meaning of well-known words, the meaning of proverbs, sayings; choose from among the synonyms, antonyms most appropriate to the context, use words in a figurative sense.

Originality. Understanding the greatness and beauty of the Ukrainian language, as well as improving the general level of language skills in everyday life and business speech. Extensive use of particular Ukrainian words and expressions as opposed to calque and loanwords.

Conclusions. Insertion of particular words into the context, comparison of words close or opposite in meaning, assimilation of ambiguous and emotionally colored words; integration between disciplines, the ability to build on already acquired knowledge and skills in various fields.

Keywords: *word; dictionary; speech; vocabulary; lexicology.*

*Одержано редакцією 31.01.2022
Прийнято до публікації 22.02.2022*